

CLASSIQUES
GARNIER

« Sebastianus Castalio : *Mosis Carmen* », *Sébastien Castellion : des Écritures à l'écriture*
p. 479-485

DOI : [10.15122/isbn.978-2-8124-0925-7.p.0479](https://doi.org/10.15122/isbn.978-2-8124-0925-7.p.0479)

La diffusion ou la divulgation de ce document et de son contenu via Internet ou tout autre moyen de communication ne sont pas autorisées hormis dans un cadre privé.

© 2013. Classiques Garnier, Paris.
Reproduction et traduction, même partielles, interdites.
Tous droits réservés pour tous les pays.

SEBASTIANUS CASTALIO : *MOSIS CARMEN*

IN QVO HEBRÆORVM CALAMitatem ob alienorum
deorum cultum futuram prædicit :
rursumque eorundem instaurationem, & hostium ultionem
Exod. [= Deut] XXXII.

Basileæ [1550]¹

I	<i>Audite coeli quæ loquor, accipe
Oris loquelas terra mei, meæ
Imbris fluent ritu Camoenæ,
Verba fluent mea roris instar.</i>	Vulg. Dt 32,1 : <i>Audite cæli quæ
loquor, audiat terra verba oris mei.</i>
BL : Attendite cœli , dum
loquor, audi terra verba oris
mei. Destillabit in modum
pluuïæ mea doctrina : fluet vt
ros oratio mea :
II	Non secus ac si prata rigans
liquor
Coeli pluentis <i>gramina</i> mulceat,
Magni Iouæ nomen citabo :
Laude Deum celebrate
nostrum.	Vulg. 2 : quasi stillæ super
gramina
BL : vt imber (<i>cf.</i> I,3) in
<u>stirpes</u> , vt <u>minuta pluuiæ</u> in
<u>herbas</u> . Et enim Iouæ nomen
<u>appellabo</u> : tribuite Deo nostro
magnitudinem,

1 *in Pij, graues atque elegantes poetæ*, p. 426-431.

- III *Perfecta* cuius fortia facta sunt,
Et iuncta recto iudicio, Deus
Fidissimus, culpaque maior
Iustitiæ pater, atque *recti*.
- Vulg. 4 : **perfecta sunt** opera,
& omnes viae eius **iudicia** [...] **iustus & rectus**.
BL : cuius numinis & integra
opera, & omnes **rectæ** sunt
rationes. Qui **fidelis**, iniquita-
tis expers, **iustus, rectusque**
deus est.
- IV A quo scelestè degenerant sui,
Non iam sui, sed perdita natio.
Talin' Iouam mercede placas,
Insiptens popule, atque stulte ?
- Ab hoc suo vitio **degene-**
rant, non dicam eius filij, sed
perdita, profligataque natio.
Hæccine rependis **Iouæ, ô**
populus stulte atque insi-
ptens (*Vulg. 32, 6*) ?
- V Is nonne uindex est tuus, &
pater,
Qui *te creauit*, qui tibi dat
statum ?
Antiqua seclorum reuolue
Tempora, præteritos & annos.
- Vulg. 6 : & fecit, & **creauit te**
BL : **Nonne is tuus pater est,**
qui te comparauit ? Nonne
tuus conditor, atque author ?
Recordare prisca tempora,
considera perpetuorum secu-
lorum **annos**.
- VI Patres rogato, consulito senes,
Qui consulenti sic referent tibi :
Cum sorte gentes *separaret*,
Diuideretque homines
supremus,
- Vulg. 8 : quando **separabat**
filios Adam
BL : Percontare **patrem** tuum,
qui tibi referet : **senes** tuos, **qui**
tibi narrabunt : **supremum**
Iouam, cum **gentibus** posses-
siones partiretur, **hominumque**
genus **diuideret**,
- VII Diuisit agros gentibus, intuens
Hebræa quanto gens *numero*
foret.
Namque eius est sanguis Iacobi
Pars *adamata*, peculiumque.
- BL : cæteris nationibus fines
pro **numero** **Israelitarum**
assignasse.
Nam Iouæ pars est eius popu-
lus, eius possessionis sors
Iacobei sunt,

- VIII Quem cum relicto reperit in
loco,
Diris ferarum uocibus *borrido,*
Complexus est ipsum docendo,
Vtque suos oculos tuendo. Vulg. 10 : Inuenit [...] **in loco
horroris**
BL : Quos in deserta, inaccessa,
ferali, vastaque terra circu-
mduxit, *edocuit,* tanquam **sui**
pupillam **oculi custodiuit.**
- IX Quo more nidum suscitāt, &
supra
Vibrata *pullos peruolitat* suos,
Passisque susceptos in alis
Fert aquila, & per inane fertur : Vulg. 11 : Sicut aquila [...] super
eos **volitans**
BL : Vt aquila nidum suum
excitans, sese supra pullos suos
vibrat, alisque passis exceptos,
pennis suis **tollit** :
- X Sic solus illum duxit agens
Ioua,
Præsente nullo præterea Deo,
Et uexit in suprema terræ,
Frugibus ut frueretur *agri.* Vulg. 13 : vt comederet **fructus
agrorum**
BL : **Ioua solus, nullo** cum
peregrino **Deo** illos **deduxit,**
& in fastigia terrarum subuexit,
vbi **agrorum** prouentibus
vescerentur,
- XI Quin *melle saxis, ac oleo petris*
Manante duris nutrijt, & boum
Mollique balantum cibauit
De grege lacteque *butyroque.* Vulg. 13 : vt sugeret **mel** de
petra, oleumque de **saxo**
BL : & **melle** de rupe, & **oleo**
de rigida caute lactauit, **butyro**
bubulo, **lacte** balantum,
- XII Nec non opimis carnibus
arietum,
Agnisque & *hircis* pinguibus,
optimi
Cum *tritici* candente flore
Sanguineoque liquore uitis. BL : nec non adipe **agnorum,**
opimorumque **arietum,** &
hircorum, vnà cum **pingui**
flore tritici, & meri vuarum
sanguinis potione.
- XIII Hinc ergo pinguis redditus,
improbe,
Crassoque farctus pondere
corporis,
Hunc calcibus, qui te creauit,
Estque salus tua, repulisti ? BL : At **probe pinguefacti**
recalcitrarunt : pinguefacti,
obesi, **farcti,** Deum conditorem
suum reliquerunt, numen **salu-**
tis suæ despiciati sunt.

- XIV Verumque ducens pro nihilo Deum,
Hunc *prouocasti* (proh scelus) aduenis
Diuis *ad iram*, dæmonasque Sacrificando Deos putasti. Vulg. 16 : *prouocauerunt eum* [...] *ad iracundiam*
BL : Eum per alienos irritarunt, per scelera incenderunt dæmonibus *non Deo* sacrificantes,
- XV Ignota diuum numina, non procul
Adducta, nunquam culta *parentibus*,
Ambis : tui dum conditoris
Immemor, immemor es parentis. Vulg. 17 : quos non **coluerunt parentes** eorum
BL : dijs sibi **ignotis**, qui noui recens venerunt, maioribus vestris non formidati : **numinis** genitoris vestri **immemores**, dei vestri creatoris obliti.
- XVI Hæc ille cernens fert grauiter Ioua,
Prolis perosus flagitium suæ,
Et dicit : Aduersabor illos,
Sicque uidebo cadent ut hæc res. BL : **Hæc videns Ioua**, hanc liberorum suorum improbitatem indignè **fert**, & ita fatur : Abscondam ab eius vultum meum : **videbo** quem habituri sint exitum.
- XVII *Gens infidelis*, progenies malæ Frugi, dolorem qui mihi per Deos
Vanos, & indignos deorum Nominibus, faciunt, & iram. Vulg. 20 : & **infideles** filij
BL : Sunt enim peruersa natio, filij **perfidii**, qui me per non Deum irritarunt, per sua illa inania incenderunt :
- XVIII Ergo uicissim per fatuas eos Gentes, & ipso nomine gentis haud
Dignas, ad iram prouocabo, Afficiamque pari dolore. BL : Quos ego **vicissim** per non populum irritabo, per **gentem** dementem incendam.
- XIX Flamma furoris terribilis mei Terræ peruram uiscera funditus,
Eiusque fruges, montiumque Firma cremabitur igne moles. Vulg. 22 : Ignis succensus est in furore meo
BL : Nam incensus iracundia mea ignis, ad ima vsque tartara exardescet, cumque suis **terram frugibus** consumet, & **montes** ad usque fundamenta **inflammabit**.

- XX Ipsos *malorum* congerie premam,
Totisque telis funditus opprimam.
Vret *fames*, urent dolores,
Exitiabilis uret æstus. BL : In illos **mala congeram**, in illos mea missilia consumam : nec solum **fame** adedentur, lueque & acerbissimo absumentur exitio,
- XXI Addam ferarum uulnera dentium,
Addam malorum uirus & anguium.
fero foris desaeuietur,
Intima tecta *pauor* tenebit. Vulg. 24-25 : atque serpentium **foris** vastabit eos gladius, & intus **pauor**
BL : verum etiam in eos & quadrupedum **dentes**, & humi serpentium **virus** immittam. **Foris** grassabuntur arma, intra penetralia consternatio,
- XXII Lethum puellas & *iuuenes* idem,
Annosque canos, & pueros manet.
Stat stirpitis delere gentem
Ex hominum numero scelestam. BL : In **iuuenes** iuxta ac virgines, in lactentes atque **canos**.
Et quidem **statueram** eos ita profligare, eorum vt memoriam ex hominibus tollerem :
- XXIII Hostem ferocem sed metuo male,
Ne ueritatis nescius, haec suæ
Dicens superbæ cuncta dextræ
Gesta Iouæ neget esse *factum*. BL : nisi vererer ne **hostes**, eorum aduersarij (qua sunt improbitate) seipsos ignorantes, hoc totum **factum** suis præclaris viribus, non **Iouæ** tribuerent :
- XXIV Nam *gentiis* eius non ratio sagax,
Vllumue mentis consilium uiget,
Prudenter ut considerent hæc
Tandem aliquando, putentque secum : Vulg. 28 : Gens absque consilio
BL : quippe natio **rationis** expers, ac **prudentiæ**. Qui vtinam tantum saperent, vt hoc intelligerent, & eorum exitum sic considerarent :
- XXV An mille possent uincere singuli,
Et dena bini millia uerterent,
Ni proderet clausos in arctum
Sponte sua Deus ipse eorum ? BL : Fieri ne posset vt persequeretur vnus **mille**, & **duo** fugarent decem **millia**, nisi illos ipsorum numen **dederet** ? Nisi Ioua addiceret ?

- XXVI Nam non eorum par deus est
Deo
Nostro, uel hostis iudicio : sed
est
Illis & uua, & uitis, agros
Quaue Sodomæ sapit, &
Gomorræ,
- XXVII Est *uua* succo *fellis amarior*,
Prægnans racemis tristibus :
est eis
Vinum quod est plane *draconum*
Virus, & aspidis horridum fel.
- XXVIII Hæc sub meis sunt condita
clauibus,
Arcana sunt hæc me penes
abdita,
Fiet mei uindicta iuris,
Pœnaque cum pedibus
labascent.
- XXIX Nam instat illis exitij dies,
Duriq̄ue casus temporis
ingruit,
Cum scilicet caussam suorum
Suscipiet Ioua iam secundus.
- XXX Cum destitutos robore pristino,
Omniq̄ue nudos præsidio
uidens
Dicet : quibus freti fuerunt,
Numina, nunc ubi delitescunt ?
- XXXI Polluta quorum mandere
pinguia,
Haurire quorum sunt soliti
merum
Libaminum : quin excitantur,
Auxilioque suo tegunt nos ?
- Vulg. 31 : *Non enim est Deus
noster ut dij eorum : & inimici
nostri sunt iudices.*
BL : Neque enim numini nostro
par est illorum numen, vel hos-
tium nostrorum iudicio. Nam de
vitibus Sodomitanis, illorum vites
sunt : deque Gomorranis agris,
- Vulg. 32 : *vua eorum vua fellis,*
& botri *amarissimi*
BL : quibus *uvæ felleae*, quibus
acerbi sunt *racemi*, quarum
vinum virus est draconum,
dirumque *fel aspidum*.
- BL : Hoc est sanè apud me
conditum, meis in capsis
obsignatum : mea est vltio &
remuneratio, tum cum titubabit
eorum *pes* :
- BL : *Nam* propinquat eorum
dies interitus, properant eorum
fata. Patrocina bitur enim Ioua
suo populo, super suis flectet
animum.
- BL : *cum videbit* eos languente
manu planè oppressos atque des-
titutos : & vbinam sunt eorum
dij (inquiet) *quorum numine
freti fuerunt* ?
- Vulg. 38 : *bibebant vinum
libaminum*
BL : Quorum & adipe sacrificio
vescebantur, & *libatorium* vinum
bibebant ? Surgant, et vobis opi-
tulentur, præsidioque sint.

- XXXII Nunc esse *solum* discite me Deum,
 Nullo secundo, quem penes est necis
 Vitæque ius : qui uulnerare,
 Vulneribusque queo mederi. BL : Cognoscite iam **me, me**,
 neque quemquam **Deum** esse
 præter me, qui interficiam, et in
vitam reuocem, **qui vulnerem**
et sanem,
- XXXIII Cui nulla res est quæ queat eripi :
 Qui sic in altum tollo *manum meam*,
 Per meque uitæ iuro patrem,
 Si *gladium exacuam* coruscum, BL : nullo mihi de manu **eripiente** :
 qui **elata** in cælum **manu** sic loquor :
 ita semper viuam, vt si mei ensis aciem
acuero,
- XXXIV Fortique caussam suscipiam manu,
 Multabo iusto supplicio meos Hostes,
 & auso me perosis Præmia digna suo rependam. **caussamque in manum sumsero**,
 ita ab infestis meis pœnas repetam,
 ita in **osores** meos animaduertam,
- XXXV Tingam sagittas flumine sanguinis,
 Ensemque pascam *carne* cadentium :
 Tantus *cruor* manabit, hostis Vltio tam capitalis instat. Vulg. 42 : Inebriabo **sagittas**
 meas **sanguine** [...] carnes, de **cruore**
 occisorum BL : vt et tela mea **sanguine**
 inebriem, et gladium **carne pascam** :
 illa occisorum captiuorumque sanguine,
 hunc **hostis capitali** supplicio.
- XXXVI Laudate gentes hunc populum, quia
 Vltor suorum sanguinis est Deus,
 Hostemque pœna persecutus, His fauet, his patriam tuetur. Vulg. : Laudate gentes populum
 eius [...] BL : Decantate, o **gentes**, **eius**
populum, **quoniam** et **suorum sanguinem**
vlciscetur : et sumto de suis aduersariis
 supplicio, suorum terræ placabitur.